

Amnesty 4 mei wandeling

Deze wandeling is ongeveer 4 km lang en loopt langs plekken in Zaandam die te maken hebben met de Tweede Wereldoorlog. Deze wandeling is tot stand gekomen in samenwerking met Bureau Discriminatiezaken Zaanstreek/Waterland en 4 en 5 mei Comité Zaanstad.

Het start- en eindpunt is bij het stadhuis van Zaanstad, Stadhuisplein 100 in Zaandam, naast station Zaandam. Hou er rekening mee dat het stadhuis in het weekend dicht is.

Ga het stadhuis binnen en rechts bevindt zich het eerste punt. Vertel aan de medewerker dat je voor het gedenkteken komt. Je hebt een mondkapje nodig om het gemeentehuis binnen te komen.

Gedenkteken voor de Zaanse Joodse slachtoffers

In de marmeren zuil ligt een boek onder glas. Dit boek bevat alle namen van namen van de 171 Joden uit wat sinds 1974 Zaanstad heet en die zijn omgekomen in de Tweede Wereldoorlog.

Iedere week wordt een bladzijde omgeslagen. Zo worden door het jaar heen alle namen zichtbaar van de slachtoffers.

[Meer info](#)

[Video over het boek](#)

Loop het stadhuis uit en ga linksaf naar de winkels op de Gedempte Gracht. Loop rechts van de gracht. Loop naar de WE toe.

Struikelstenen familie Drilsma

Zoek bij de WE en bij het begin van de steeg naar de markt op straat de struikelstenen voor de familie Drilsma.

Struikelstenen zijn een initiatief van kunstenaar Gunter Demnig. Het zijn vierkante stenen gemaakt van messing. Ze worden geplaatst in de stoep van de huizen waar Joden hebben gewoond die zijn vermoord in de Tweede Wereldoorlog. De meesten van hen hebben geen graf maar zo blijft hun naam bekend en blijven ze in herinnering bestaan.

- [Meer info kunstenaar Gunter Demnig](#)
- [Meer informatie over de familie Drilmsa](#)
- [Video over Roosje Drilmsa](#)

Loop door naar juwelier Zonjee.

Struikelstenen Jacob Speijer en Jetje Koster

Zoek voor de gevel van Zonjee naar de 2 struikelstenen voor Jacob Speijer en Jetje Koster. Jacob was actief in het bestuur van de synagoge, Jetje was de huishoudster van Jacob.

- [Meer informatie over Jacob en Jetje](#)

Loop verder over de gracht. Ga bij de Etos de (schuine) brug over naar het KPN gebouw.

Synagoge, ook wel sjoel genoemd

De synagoge werd gebouwd in 1865. In de Tweede Wereldoorlog gebruikten de nazi's het als paardenstal. Na de oorlog werd het gebouw opgeknapt en weer in gebruik genomen als synagoge. In 1972 werd het gesloten vanwege gebrek aan leden. De vrienden van de synagoge willen het gebouw in de toekomst weer gebruiken als ontmoetingsplek voor Zaankanters. In 2020 is het gebouw gerenoveerd.

- [Meer informatie over Stichting vrienden van de synagoge](#)
- [Boekje over de synagoge](#)

Ga weer terug naar de overkant zodat je in de juiste coronarichting loopt. Loop verder naar So Low en steek weer de brug over naar Pipoo's.

Struikelstenen familie Vet

Hier vind je de struikelstenen voor de familie Vet. Arnoldus Vet was zilversmid op de Gedempte Gracht.

- [Meer informatie over de familie Vet](#)

Ga weer terug de brug over en loop naar het einde van de gracht. Ga rechtsaf de Damstraat in en loop over de Dam. Houd links aan. Loop tussen de Mail Company en Pancho's Cantina door naar de brug en zoek een klein beeldje op de brug.

Staakt, staakt, staakt! Februaristaking 1941

Op 25 februari in 1941 werd vanuit Amsterdam opgeroepen om te gaan staken. De Duitse bezetter was begonnen met het deporteren van Joodse mannen. In Zaandam namen die dag ook enkele bedrijven de staking over en op 26 februari deden nog veel bedrijven aan de Zaan mee. De Duitsers waren woest en schoten op de stakers. Hierbij viel één dode. Kunstenaar Truus Menger heeft hier een beeldje van gemaakt.

Bij het beeldje is jaarlijks op 26 februari de Zaanse herdenking van de Februaristaking.

- [Meer informatie over de Zaanse staking](#)
- [Meer informatie over kunstenaar Truus Menger](#)

Loop over de brug en ga bij de brug rechtsaf. Loop langs het water naar Prins Hendrikkade 2.

Gedenksteen fusillade De Burcht

Begin 1945 werden twee handlangers van de bezetters door het verzet omgebracht. Als vergelding werd de buurt tussen Bloemgracht en Prins Hendrikkade afgezet en alle huizen doorzocht op wapens en illegale activiteiten. Uit de groep bewoners werden 100 mannen afgevoerd per schip naar Amsterdam. Een gedeelte van deze groep werd tewerkgesteld om loopgraven en tankversperringen te maken in Duitsland.

Tien verzetsmannen worden twee weken later vanuit Amsterdam naar de Burcht vervoerd en doodgeschoten. Op de gedenkplaat staan hun namen.

- [Meer informatie over deze gedenksteen](#)

Loop terug richting de Burcht (de parkeerplaats) en ga de hoek om naar Burcht 4.

Struikelsteen Josephina Jacobs-Kater

Josephina was de oma van Fientje Drilmsma (6). Ze werd met haar kleindochter Fientje op haar onderduikadres gevonden. Josephina is geboren in het jaar dat Monet de Zaanstreek bezocht.

Wil je nog meer struikelstenen zien en het gevoel krijgen hoeveel Joden uit één straat zijn verdwenen? Loop dan even de Beethovenstraat in. Hier vind je dertien struikelstenen voor Duits-Joodse vluchtelingen. Voor Josef Levy, het echtpaar Herzfeld, Adolf Frankenstein, het gezin Jäger, Zacharias Pilichowski, Walter Abraham en het gezin Littwitz en Erwin Rosenthal.

Loop verder naar Burcht 1A

Struikelstenen Familie Levy - Weiss

Jenny en Albert hadden samen Het Modehuis op de Burcht. Hun zoon Stefan is geboren in Westerbork en overleden in Auschwitz. Hij is één jaar geworden.

Loop door naar de Zuiddijk (Matrassen outlet) en ga linksaf. Tussen Slagerij Schoen en Café De Schot is een steeg: het Boomgaardpad. Ga daar naar beneden. Ga linksaf. De straat is niet een van de mooiste maar de tekening op de muur maakt veel goed.

Eerste straat rechts en dan linksaf het Verzetsplantsoen op.

Plantsoen van het Verzet

Het Plantsoen van het Verzet wordt gebruikt voor de 4 mei herdenking. Rondom het monument vind je enkele namen van oorlogsslachtoffers uit de Tweede Wereldoorlog.

- [Meer informatie over plantsoen van Verzet](#)

Geertje Pel-Groot

Achter het plantsoen staat nog een bord ter nagedachtenis aan Geertje Pel-Groot.

Geertje had een Joodse onderduik baby Marion en werd verraden door haar buurman. Geertje moest zich met Marion melden in Amsterdam. Terwijl Geertje zich meldde in Amsterdam, bracht haar dochter Trijnie de baby in veiligheid in de Zaanstreek. Geertje heeft de oorlog niet overleefd.

- [Meer informatie Geertje Pel-Groot](#)

Loop over het plein de A.F. de Savornin Lohmanstraat in. Steek niet over en ga linksaf.

Struikelstenen familie Meijer-Lezer

Van 1935 tot januari 1942 woonde het echtpaar Meijer op het adres A.F. de Savornin Lohmanstraat 6/a. In 1943 werden beiden in vernietigingskamp Sobibor (Polen) in een gaskamer vermoord. Hij werd 65 jaar, zij 66.

Loop terug naar het plantsoen en steek daar bij het zebrapad over de Zuiderkerkstraat in (hou de goudwinkel rechts van je). Loop naar de kerk toe en passeer links van de kerk. Steek de straat over naar de muziekkoepeel. Ga via de sluis naar rechts. Steek de Beatrixbrug over. Ga bij de ING rechtsaf de Westzijde in. Loop door naar nummer 42 (Younithy). Ga om het gebouw heen en kijk omhoog.

Walraven van Hall

Op de muur is een tekst over verzetsman Walraven van Hall – een citaat van een medewerkster van de Binnenlandse Strijdkrachten – (moeilijk) te lezen:
Als Wally binnenkwam was iedereen in vijf minuten gelukkig.

Walraven van Hall heeft als bankier door fraude te plegen het verzet gefinancierd. Hier heeft Zaankanter Erik Schaap een boek over geschreven. Ook is er een film over gemaakt.

- [Meer informatie over het boek Walraven van Hall](#)
- [Meer informatie gedicht Walraven van Hall](#)
- [Meer informatie over de film Bankier van het Verzet](#)

Loop verder over de Westzijde naar nr 39 (Kinderdagverblijf Villa West).

Hannie Schaft & Jan Bonekamp monument

Op de hoek van het Kinderdagverblijf staat het monument voor Hannie Schaft en Jan Bonekamp. Hannie staat ook wel bekend als 'het meisje met het rode haar'. Ze was koerier en vervoerde wapens, illegale kranten en documenten. Tijdens een opdracht om politieman Ragut uit de weg te ruimen werd Jan door een kogel geraakt en gepakt door de Duitsers. Hij stierf diezelfde avond. Hannie ontkwam maar werd later toch gepakt. Drie weken voor de bevrijding werd zij in de duinen bij Overveen doodgeschoten. Over Hannie is een film gemaakt, het meisje met het rode haar. Hannie werd maar 25 jaar.

- [Meer informatie over Hannie en Jan](#)
- [Film Meisje met het rode haar](#)

Passeer de bloemenwinkel en ga de Botenmakersstraat in. Loop deze helemaal uit. Ga aan het einde de brug over. Passeer een steeg en ga rechts de Gerda Brautigamstraat in. Loop naar nummer 8.

Struikelsteen Käthe Bernstein-Erle

Vroeger was hier de Anna Paulownastraat. De huizen die hier stonden zijn verdwenen maar ter hoogte van Gerda Brautigamstraat 8 woonde Käthe Bernstein - Erle. Ze werd, 71 jaar oud, op 11 december 1942 in concentratiekamp Auschwitz (Polen) vermoord.

Loop de straat uit en ga linksaf. Ga de tweede straat in naar Wilhelmina Druckerstraat 10.

Struikelstenen Familie de Levie-Bernstein

Hier was voorheen Emmastraat 28. Hier woonden Max de Levie, zijn dochter Betty Bernstein-de Levie en schoonzoon Hans Bernstein.

Loop de straat uit en ga naar rechts. Blijf doorlopen totdat je bij de ingang van het witte gebouw staat.

Maison d'Essence – medewerkers fabriek Polak & Schwarz

Op deze plek stond vroeger de fabriek Polak & Schwarz. Op deze plaat staan de namen van 22 slachtoffers van de Holocaust, allen werkzaam in de fabriek.

- [Meer informatie Maison d'Essence - Fabriek Polak & Schwarz](#)

Loop schuin over de parkeerplaats naar de Stationsstraat en ga linksaf. Loop naar het zebrapad en steek over, het Rustenburg in. Loop door totdat je weer in het centrum van Zaandam bent.

Bronnen

<https://4en5meizaanstad.nl/monumenten/zaandam/>

<https://meitotmei.nl/oorlogswandeling-door-de-westzijde/>

<https://onh.nl/verhaal/r-k-volksbond>

<https://www.rosa-zaanstad.nl/nieuws/wally-maakt-iedereen-gelukkig/>

<https://schaapschrijft.nl/walraven-van-hall-premier-van-het-verzet/>

<https://erfgoed.zaanstad.nl/nieuws/synagoge-keert-terug-op-de-gedempte-gracht>

<https://www.zaanskunswerken.eu/oorlogsmonumenten/struikelstenen>

<https://www.monumentenspreken.nl/monumenten/23-geertje-pel-groot>

De Orkaan

- <https://www.deorkaan.nl/struikelstenen-onthuld-derde-dag/>
- <https://www.deorkaan.nl/struikelstenen-onthuld/>
- <https://www.deorkaan.nl/struikelen-over-het-verleden-filmpje/>
- <https://www.deorkaan.nl/struikelstenen-voor-familie-de-jong-in-wormerveer-filmpje/>
- <https://www.deorkaan.nl/zaanse-joden-herdacht-met-struikelstenen/>
- <https://www.deorkaan.nl/walraven-van-hall-op-de-bankier/>